

בית הספר למוסמכים במינהל עסקים ע"ש ליאון רקנאטי

1231.2415 – אתיקה ועסקים Business Ethics

סמסטר ב' – תשפ"א

* הסילבוס אינו סופי, ייתכנו שינויים בתכני הקורס

קבוצה	יום בשבוע	שעה	תאריך בחינה	מרצה	דואר אלקטרוני	טלפון
03	א'	15:45-17:00	מפורט בלוח הבחינות	ד"ר יצחק ספורטא	saporta@post.tau.ac.il	

שעת קבלה – בתיאום מראש, לאחר השיעור

היקף הלימודים

היקף הי"ס לקורס : 1

ECTS = 4 1 י"ס – (European Credit Transfer and Accumulation System) ECTS, ערך הניקוד של הקורס במוסדות להשכלה גבוהה בעולם שהינם חלק מ"תהליך בולוניה".

תיאור הקורס

קורס בנושא אתיקה ועסקים כולל שני מימדים עיקריים, האחד, אתיקה והשני הקשר של אתיקה לעסקים, תאגידים וארגונים. בשנים האחרונות נושא זה תופס מקום מרכזי בבתי ספר לניהול הן בתואר ראשון והן בתואר שני, וזאת כלקח משערוריות שליוו את המגזר העסקי והפיננסי בעשור האחרון ובעיקר המשבר הכלכלי של 2008. מכיוון שהידע הבסיסי של מרבית הסטודנטיות והסטודנטים בנוגע לתיאוריות מוסר אינו רב, הקורס יכלול בחלקו הראשון דיון במספר גישות בסיסיות מרכזיות בתחום, כולל בשאלות כלליות של רלטיביזם, פלורליזם מוסרי, ואגואיזם תוך בחינת דוגמאות ודילמות אתיות אופייניות בעולם העסקי. החלק השני של הקורס יכלול אספקטים יישומיים של התפיסות המוסריות השונות לנושאים ארגוניים מרכזיים.

בחלקו הראשון של הקורס ידונו שתי גישות מרכזיות של מוסר, התוצאתנית, והדאונטולוגית. בכל גישה יש תפיסות משנה, אבל בעיקר ידונו התפיסה התועלתנית ותפיסת המוסר של קאנט. מכיוון שבהקשר הכלכלי יש נטייה לאינדיבידואליזם, תידון האפשרות של אינדיבידואליזם מוגבל שיש הרואים בו את המיטב של הגישה הכלכלית הרווחת, ליתר דיוק של הקשר שבין כלכלה למוסר. נושאים אחרים בהם ידון הקורס כוללים את נושא הצדק בכלל -- על פי גישתו של רולס ולפי הליברטריאניזם של נוזיק -- גישת טיפוח האופי והמידות הטובות, ואתיקה פמיניסטית. כמו כן ידונו השאלה בדבר יחסיות של המוסר, וקשריו עם החוק והמשפט.

בחלקו השני של הקורס ימצאו נושאים הקשורים להיותו של הארגון ישות שיש להחיל ביחס אליה עקרונות מוסר, ולקשר שבין מוסר וארגונים בנושאים כמו בעלות, רווחים, צדק, זכויות וחובות של עובדים, עסקים בין לאומיים וחשיבותה של תרבות, ויחסי ארגונים ועסקים לסביבה הטבעית.

תפוקות למידה

- עם סיום הקורס בהצלחה יוכל הסטודנט:
1. לחשוף בפני הסטודנט את עולם התוכן והידע של תפיסות מוסר לאורך ההסטוריה האנושית.
  2. לחשוף את הסטודנט בפני דילמות מוסריות אליהן ייחשף במהלך עבודתו.
  3. להשתמש במיומנויות שנרכשו בקורס ולבחון דילמות כאלה ממגוון נקודות מבט ומציאת הדרך המיטבית לקבלת החלטות המבוססות על ראיית עולם רחבה.
  4. לפתח יכולת חשיבה מקיפה וביקורתית על עולם העסקים והרב ממדיות שלו.

הערכת הסטודנט בקורס והרכב הציון

אחוז	מטלה	תאריך	גודל קבוצה/ הערות
20%	תרגיל אמצע סמסטר		זוגות
60%	מבחן או עבודה יקבע בהמשך		
20%	במהלך הסמטר שמונה פעמים באופן רנדומאלי תישאל שאלה קצרה שיהיה שעליה תענו בכיתה. כל שאלה תזכה ב-2.5 נקודות.		

- * מועד הבחינה יפורסם באתר הפקולטה- לוח בחינות.
* תלמיד, הנעדר משיעור המחייב השתתפות פעילה או שלא השתתף באורח פעיל, רשאי המורה להודיע למזכירות כי יש למחוק את שמו מרשימת המשתתפים. (התלמיד יחויב בתשלום בגין קורס זה)

פירוט המטלות בקורס

השתתפות פעילה בשיעורים, וקריאה של החומר המצוי ברשימת ברשימה שלמטה. הצגה של נושא שיקבע במהלך הקורס.
חובה לקרוא את כל המאמרים, למעט מאמרים המסומנים ב-* המהווים קריאת רשות.

מדיניות שמירה על טווח ציונים

החל משנה"ל תשס"ט מונהגת בפקולטה מדיניות שמירה על טווח ציונים בקורסי התואר השני. עקרונות השיטה חלים על כל קורסי התואר השני, ומדיניות השמירה על טווח הציונים תיושם לגבי הציון הסופי בקורס זה. מידע נוסף בנושא זה מתפרסם בהרחבה באתר הפקולטה.
<https://coller.tau.ac.il/MBA-students/programs/2019-20/MBA/regulations/exams>

הערכת הקורס ע"י הסטודנטים

בסיומו של הקורס הסטודנטיות והסטודנטים ישתתפו בסקר הוראה על מנת להסיק מסקנות לטובת צרכי הסטודנטים והאוניברסיטה.

אתר הקורס

אתר הקורס יהווה המקום המרכזי בו ימסרו הודעות לסטודנטיות והסטודנטים, לפיכך מומלץ להתעדכן בו מדי שבוע, לפני השיעור, ובכלל – גם בתום הסמסטר. (לצורך תיאום ענייני הבחינה למשל).
שקפי הקורס יהיו באתר הקורס באתר.
לתשומת לבכם - בכיתה ידונו גם נושאים (ובפרט דוגמאות) שאינם מופיעים בשקפים או מופיעים בכותרת בלבד. כל אלו הינם חלק בלתי נפרד מחומר הקורס.

שבוע	תאריך	נושאים	קריאת חובה	הגשות	הערות
1		מבוא: מהו מוסר? מהי דילמה מוסרית?	מפורטת בהמשך		
2		מוסר, כלכלה ועסקים	מפורטת בהמשך		
3		שיפוט מוסרי תוצאתי, תועלתיות בעולם העסקים	מפורטת בהמשך		
4		מה שחשוב זו הכוונה, דאונטולוגיה	מפורטת בהמשך		
5		המידות הטובות, האדם הטוב עושה את המעשה הטוב, האגואיסט עושה את הטוב לעצמו.	מפורטת בהמשך		
6		החברה הפועלת על פי עקרונות הצדק: רולס וגישת היכולות	מפורטת בהמשך		
7		רולס המשך. מודל לקבלת החלטות מוסריות בעסקים	מפורטת בהמשך		
8		אחריות חברתית ומוסר באירגונים	מפורטות בהמשך		
9		מחזיקי עניין, פמיניזם ועוד	מפורטת בהמשך		
10		רלטיביזם, אתיקה ועסקים בין לאומיים	מפורטת בהמשך		
11		Whistleblowers - חושפי שחיתויות, גם הגישה היהודית	מפורטת בהמשך		
12		זכויות עובדים, ואתיקה ביחסי עבודה	מפורטת בהמשך		
13		סביבה וקיימות	מפורטת בהמשך		
14		אתיקה ומקצועות הנהיול	מפורטת בהמשך		

* התכנית הינה בסיס לשינויים.

קריאת חובה

1. מבוא: מהו מוסר? מהי דילמה מוסרית?

וינריב, א., 2008, בעיות בפילוסופיה של המוסר, אוניברסיטה פתוחה, מהדורה שנייה, כרך א', יחידה 1, עמ' 13-23, 40-90.

2. מוסר, כלכלה ועסקים

Friedman M., 2002, "The Social Responsibility of Business is to Increase Its Profits", In Ethical Issues in Business: A Philosophical Approach, Donaldson, D., Werhane P., and Cording M., Prentice Hall. Pp. 33-38.

Sen A., 2002, "Does Business Ethics Make Economic Sense?", In Ethical Issues in Business: A Philosophical Approach, Donaldson, D., Werhane P., and Cording M., Prentice Hall. Pp. 244-251.

3. שיפוט מוסרי תוצאתי, תועלתיות בעולם העסקים

Snoeyenbos., M, and Humber., A., 2002, "Utilitarianism and Business Ethics", in *A Companion to Business Ethics*, Frederick R (ed.), pp. 17-29.

Kelman S., 2002, "Cost Benefit Analysis: An Ethical Critique", in *Ethical Issues in Business*, Donaldson T., Werhane P., and Cording M., pp. 559-564.

4. מה שחשוב זו הכוונה, דאונטולוגיה

Bowie N., 2002, "A Kantian Approach to Business Ethics", in *A Companion to Business Ethics*, Frederick R (ed.), pp. 3-16.

5. המידות הטובות, האדם הטוב עושה את המעשה הטוב, האגואיסט עושה את הטוב לעצמו.

Solomon., R., 2002, "Business Ethics and Virtue", in *A Companion to Business Ethics*, Frederick R (ed.), pp. 30-37.

*Bragus G., 2013, "Aristotelian Business Ethics: Core Concepts and Theoretical Foundations", in *Handbook of the Philosophical Foundations of Business Ethics*, . Loetge (ed.), chapter 1, pp. 3-21.

Baier., K., 1993, "Egoism", in *Companion to Ethics*, Singer P., (ed.), Chapter 16. Pp. 197-204.

6-7. החברה הפועלת על פי עקרונות הצדק: רולס וגישת היכולות

יוסי דהאן (2013): תיאוריות של צדק חברתי, משרד הביטחון – ההוצאה לאור (אוניברסיטה משודרת), פרק ב' (רולס), ע"מ 29-48.

יוסי דהאן (2013): תיאוריות של צדק חברתי, משרד הביטחון – ההוצאה לאור (אוניברסיטה משודרת), פרק ג' (ליברטריאניזם), עמודים: 48-65 (הייק ונוזיק).

Cortina A., 2013, "Capabilities, Human Rights and Business", in *Handbook of the Philosophical Foundations of Business Ethics*, . Loetge (ed.), chapter 34, pp. 693-707.

*Pogge T., 2007: "Priorities of Global Justice", in Beauchamp T., Bowie N. & Arnold D. (Eds.), 2009: *Ethical Theory and Business* (8th edition), Pearson Prantice Hall, London: 712-721.

7. א : מודל לקבלת החלטות מוסריות בעסקים

גבע, א. (2011). מוסר ועסקים: מקבילים נפגשים. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד – המרכז לאתיקה בירושלים. ע' 371-392.

8. אחריות חברתית ומוסר באירגונים

Buchholz., R., and Rosenthal., S, 2002, " Social Responsibility and Business Ethics", in *A Companion to Business Ethics*, Frederick R (ed.), pp. 303-321.

"קרנות אתיות", ב- קורי יעקב, 2009: סוגיות נבחרות באתיקה עסקית ובאחריות חברתית, מאגנס, ירושלים: 81-87.

* De George, R.T. 2006. 'The history of business ethics'. In Epstein, M. and Hanson, K. (Eds): *The Accountable Corporation*, vol. 2: 47–58. Westport, CT: Praeger.

אתר "מעלה" -- <http://www.maala.org.il>

9. מחזיקי עניין, פמיניזם ועוד

Freeman E.: "Managing for Stakeholders", in Beauchamp T., Bowie N. & Arnold D. (Eds.), 2009: *Ethical Theory and Business* (8th edition), Pearson Prantice Hall, London: 56-68.

Humington M., 2013, "Feminism Care Ethics and Business Ethics", in *Handbook of the Philosophical Foundations of Business Ethics*, . Loetge (ed.), chapter 56, pp. 1129-1143.

10. רלטיביזם, אתיקה ועסקים בין לאומיים

De George., R., 2002, "International Business Ethics", in *A Companion to Business Ethics*, Frederick R (ed.), pp. 233-242.

Bowie N.: 2009, "Relativism and the Moral Obligations of Multinational Corporations", in Beauchamp T., Bowie N. & Arnold D. (Eds.): *Ethical Theory and Business* (8th edition), Pearson Prantice Hall, London: 577-582.

*פרק מ"כ אדוני השר" בשם "The Moral Dimension"

11. Whistleblowers - חושפי שחיתויות, גם הגישה היהודית

Bok S., 2002, "Whistleblowing and Professional responsibilities", in *Ethical Issues in Business*, Donaldson T., Werhane P., and Cording M., pp. 335-342.

Levine A., 2013, "Imitatio Dei and Jewish Business Ethics", in *Handbook of the Philosophical Foundations of Business Ethics*, . Loetge (ed.), chapter 40, pp. 777-799.

אתר עמותת עוגן: <http://www.oggen.co.il>

"תאווה בצע בערבון בלתי מוגבל – פרשת אנרון: סרט התעודה "עלייתה ונפילתה של אנרון", ב- קורי יעקב, 2009: סוגיות נבחרות באתיקה עסקית ובאחריות חברתית, מאגנס, ירושלים: 254-257.

"Persons of the Year", 2002 – The Whistleblowers, *Time Magazine*, pp. 38-39, 60-61. (December 30, January 6). (Represented by [Cynthia Cooper](#), [WorldCom](#); [Coleen Rowley](#), [FBI](#); and [Sherron Watkins](#), [Enron](#))

<http://www.time.com/time/subscriber/personoftheyear/2002/poyintro.html>

12. זכויות עובדים, ואתיקה ביחסי עבודה

Duske R., 2002, "Employee Rights", in *A Companion to Business Ethics*, Frederick R (ed.), pp. 257-268.

"אתיקה ביחסי עבודה בישראל: הסרט שביתה", ב- קורי יעקב, 2009: סוגיות נבחרות באתיקה עסקית ובאחריות חברתית, מאגנס, ירושלים: 473-476.

* סרט דוקומנטארי – "שביתה".

13. סביבה וקיימות

Desjardins J., 2002, "Business Environmental Responsibility", in *A Companion to Business Ethics*, Frederick R (ed.), pp. 280-289.

14. אתיקה ומקצועות הניהול

קורי יעקב, 2009: סוגיות נבחרות באתיקה עסקית ובאחריות חברתית, מאגנס, ירושלים: 9-18.

Carroll A., 2002, "Ethics in Management", in *A Companion to Business Ethics*, Frederick R (ed.), pp.141-152.

Moriarty Jeffery: "Do CEOs Get Paid Too Much?", in Beauchamp T., Bowie N. & Arnold D. (Eds.), 2009: *Ethical Theory and Business* (8th edition), Pearson Prantice Hall, London: 692-701.

* Boatright J., 2002, "Finance Ethics", in *A Companion to Business Ethics*, Frederick R (ed.), pp. 153-163.

*יתכנו שינויים ברשימת הקריאה ובסדר השיעורים.